

MAKTABGACHA TA'LIMDA INTEGRATION YONDASHUV

Cho'ponova Sharifa Bozor qizi

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

"Maktabgacha ta'lim" yo'nalishi talabasi

Annotatsiya: *Maktabgacha ta'lim muassasalari jamiyatda barcha tarbiyaviy-ta'limiy ishlarning dastlabki bo'g'ini bo'lib, bolalarning ilk ko'nikmalari shu davrda shakllanadi. Ushbu ko'nikmalar maktabgacha yoshdagi bolalar ongi, tafakkurining rivojlanishiga, ularda atrofdagi voqea hodisalarga nisbatan turlicha munosabatlari shakllanishiga, qiziqishlar hosil bo'lishiga asos bo'lib xizmat qiladi.*

Kalit so'zlar: *etik, estetik, jismoniy tarbiya, nodavlat MTT, "smart" dasturi, integrativ yondashuv, davlat standarti.*

Mamlakatimizda maktabgacha ta'lim va tarbiya – ta'lim turlaridan biri sifatida ifodalanib, uning huquqiy asoslari yaratilgan. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonunida "Maktabgacha ta'lim va tarbiya bolalarni o'qitish va tarbiyalashga, ularni intellektual, ma'naviy-axloqiy, etik, estetik va jismoniy jihatdan rivojlantirishga, shuningdek bolalarni umumiy o'rta ta'limga tayyorlashga qaratilgan ta'lim turidir" deya qayd etilgan. maktabgacha ta'lim tashkiloti — maktabgacha ta'lim va tarbiya sohasida ta'lim va tarbiya xizmatlari ko'rsatuvchi davlat va nodavlat tashkiloti;

davlat maktabgacha ta'lim tashkiloti — davlat tomonidan moliyalashtiriladigan va boshqariladigan hamda maktabgacha ta'lim va tarbiyaning

davlat standartiga muvofiq maktabgacha ta'lim va tarbiya xizmatlari ko'rsatuvchi tashkilot;

nodavlat maktabgacha ta'lim tashkiloti — nodavlat ta'lim xizmatlarini ko'rsatish sohasidagi faoliyatni amalga oshirishga doir litsenziya asosida maktabgacha ta'lim va tarbiya sohasida ta'lim va tarbiya xizmatlarini ko'rsatuvchi yuridik shaxs;

maktabgacha bo'lgan yosh — bolalarning tug'ilgan paytidan yetti yoshgacha, to'ularga umumiy o'rta ta'lim tashkilotlarida ta'lim berish boshlangan paytga qadar bo'lgan yoshi;

maktabgacha ta'lim va tarbiya — bolalarga ta'lim va tarbiya berishga, ularni intellektual, ma'naviy-axloqiy, etik, estetik va jismoniy jihatdan rivojlantirishga, shuningdek bolalarni umumiy o'rta ta'limga tayyorlashga qaratilgan uzluksiz ta'lim turi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar ta'lim-tarbiya jarayonining bir tizimga solingan ilmiy-nazariy va metodik asoslangan yangi shakl, usul va vositalarining majmuidir. Bunda yangi mazmun, shakl, usul va vosita uyg'unligida maqsad, vazifa, faoliyat va pedagogik natija yaxlitligi ta'minlanadi hamda o'quv maqsadlariga erishishni kafolatlaydigan o'quv jarayoni loyihalashtiriladi va amalga oshiriladi .

Maktabgacha yoshdagi davrda bolaning intellektual imkoniyatlarini faoliyatning yetakchi ko'rinishlari orqali hamda ularning psixologik xususiyatlari: qiziqishlari, qobiliyatlari va xarakterini hisobga olgan holda ko'rib chiqish zarur.

Insonning har tomonlama kamol topishi va psixik barqaror holatda o'sishi ko'p jihatdan uning maktabgacha yoshidagi davrida olgan ta'lim tarbiyasiga bog'liq bo'ladi.

Aynan shuning uchun ham ushbu davrda bolalar bilan olib boriladigan ta'lim jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llay samarali hisoblanadi.

Bugungi kunda jamiyatning barcha sohalariga zamonaviy IT texnologiyalarining integratsiyalashuvi o'ziga xos "smart" tizimlarning rivojlanishini ta'minlamoqda. O'z navbatida bunday rivojlanish Smart-ta'limda ham kuzatilmoqda.

Smart-jamiyatning modeli zamonaviy axborot va tashkiliy tizimlar yordamida intellektual, yuqori texnologiyali, inson uchun qulay muhitni yaratishni nazarda tutadi.

Borgan sari inson yangi bilimlarni egallab boradi va u bu bilimlarni axborot texnologiyalarisiz qo'llay olmay qoladi. Ta'limning asosiy maqsadlaridan biri Smart texnologiyalar asosida zamonaviy ta'lim tizimini shakllantirish orqali sifatli ta'limga erishishdir. "Integratsiya" so'zi lug'atlarda izohlanishicha lotincha "integratio" so'zidan olingan bo'lib, qayta qurish, tiklash, to'ldirish ("integr" - to'liq, butun, yaxlit) degan ma'noni anglatadi. Shuningdek, boshqa bir lug'atlarda "integratsiya" - o'zaro bog'langan holda rivojlantirish deyilsa, sohaviy lug'atlarda "integratsiya" - o'qitishning maqsad va omillarini bir butun qilib birlashtirish, deb izohlanadi.

Integrativ yondashuv pedagogik jarayonning xohlagan tarkibiy qismida integratsiya tamoyilini ro'yobga chiqarishni nazarda tutadi hamda uning bir butunligini va tizimlilikini ta'minlaydi. Integrativ jarayonlar tizimning alohida elementlarini yoki butun tizimning sifat jihatidan qayta yaratilishi jarayonlaridir.

Integratsiya-bu mashg'ulotlarning differensial jarayon davomida yaqinlashuvi va bog'liqligidir. Integratsiya jarayoni mashg'ulotlar orasidagi aloqani yangi, yuqori sifatda bir-biriga bog'lash bosqichi bo'lib, o'zini yuqori ko'rinishida namoyon etadi.

Shuni alohida ta'kidlash lozimki integratsiya jarayoni asoslari uzoq o'tmishdagi xalq pedagogikasi va ilmiy pedagogikaga asoslangan.

Respublikamiz olimlari ham integratsion yondashuv bo'yicha bir qator izlanishlar olib borgan. Jumladan, X.Yulbarsova fanlarning nazariy taraqqiyotida differensial holat ham mavjud bo'ladi, integratsiya esa amaliyotda o'zaro bog'liqlikni bildiradi va u jarayonning ijtimoiy, pedagogik-psixologik ahamiyatini yanada ortishini ta'kidlaydi.

N. Ahmedova Integrativ yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishni tadqiq etgan bo'lsa, M.N.Irisbayeva ta'lim-tarbiya jarayonlarida tarixiy-milliy va zamonaviy pedagogik texnologiyalar integratsiyasi mavzusida ilmiy tadqiqot ishini olib borib, milliy-tarixiy va zamonaviy pedagogic texnologiyalarning evolyutsion taraqqiyoti hamda nazariy asoslarini yoritib bergan.

Statistikaga ko'ra, 2011-yildan buyon STEAM-kasblarga bo'lgan talab darajasi 17% ga oshdi, oddiy kasblarga bo'lgan talab esa faqat 9,8% ga oshdi, bu esa butun dunyo bo'ylab ushbu ta'lim tizimiga katta talabni ko'rsatadi.

Ko'rinib turibdiki, maktabgacha yoshdagi bolalar ta'limida integratsion yondashuv samarali bo'lib, nafaqat ularning ta'lim va tarbiyasi balki, intellektual rivojlanishi va har tomonlama yetuk bo'lishini ta'minlaydi.

Zero, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyev Oliy Majlisga Murojaatnomasida ta'kidlaganidek¹, ...butun jamiyatimiz a'zolarining bilimi, saviyasini oshirish uchun avvalo ilm-ma'rifat, yuksak ma'naviyat kerak. Ilm yo'q joyda qoloqlik, jaholat va albatta, to'g'ri yo'ldan adashish bo'ladi.

Sharq donishmandlari aytganidek, "Eng katta boylik – bu aql-zakovat va ilm, eng katta meros – bu yaxshi tarbiya, eng katta qashshoqlik – bu bilimsizlikdir!". Shu sababli hammamiz uchun zamonaviy bilimlarni o'zlashtirish, chinakam ma'rifat va yuksak madaniyat egasi bo'lish uzluksiz hayotiy ehtiyojga aylanishi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Avloniy. Turkiy guliston yoxud axloq. T. «Meros», 1993, - B.236.
2. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni, O'RQ-637-son, 2020-yil 23-sentyabr //Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 24.09.2020-y., 03/20/637/1313-son/ <https://lex.uz/docs/501300>
3. O'zbekiston Respublikasining "Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida"gi Qonuni, O'RQ-595-son, 2019-yil 16-dekabr // Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 17.12.2019-y.,03/19/595/4160-son;/ <https://lex.uz/docs/501300>
4. Jurayeva T.I., Ismoilova G.T. Ta'limda innovatsion pedagogik texnologiyalar - taraqqiyot negizidir/ "O'zbekiston iqtisodiyotini institutsional rivojlantirish: yutuqlar, muammolar, yechimlar" mavzusidagi ilmiy –amaliy konfrensiya materiallari to'plami / TDIU 2016-yil 12-mart.
5. Atabayeva, K.R. Zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ta'lim-tarbiya jarayonidagi ahamiyati/K. R. Atabayeva. // Yosh olim. 2017. - № 24.1 (158.1). - B. 7-9. — URL:<https://moluch.ru/archive/158/44574/> (Murojaat sanasi: 03.06.2023).
6. Umarova R.U. Ta'lim tizimida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati// "Science and Education" Scientific Journal // January 2021 / Volume 2 Issue 1. – B. 365-369.